

دعا

کلید کنج مقصود

به انضمام شرح دعاهای قرآنی

تألیف: سید احمد عطاری

نشر پویان

سرشناسه	: عطاری، سیداحمد، ۱۳۲۹ -
عنوان و نام پدیدآور	: دعا کلید گنج مقصود: به انضمام شرح دعاهای قرآنی/ تالیف سیداحمد عطاری.
مشخصات نشر	: تهران: پویان، ۱۴۰۱.
مشخصات ظاهری	: ۴۳۰ ص.
شابک	: ۱۷۰۰۰۰۰ ریال ۷-۳۳-۵۷۲۹-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست نویسی	: فیپا
موضوع	: دعا (اسلام) Prayer -- Islam دعا -- فلسفه Prayer -- Philosophy دعا (اسلام) -- جنبه‌های قرآنی Prayer -- Qur'anic teaching دعا (اسلام) -- احادیث Hadiths -- Prayer -- Islam
رده بندی کنگره	BP۲۶۶
رده بندی دیویی	۲۹۳۲۷۷
شماره کتابشناسی ملی	: ۸۸۳۲۸۵۳
اطلاعات رکورد کتابشناسی	: فیپا

نام کتاب: دعا کلید گنج مقصود

ناشر: پویان

مولف: سید احمد عطاری

چاپ و صحافی: ناژو

سال چاپ: ۱۴۰۱

نوبت چاپ: اول

تعداد چاپ: ۱۰۰۰

قیمت: ۱/۷۰۰/۰۰۰ ریال

شابک: ۷-۳۳-۵۷۲۹-۶۰۰-۹۷۸

آدرس ناشر: تهران، خیابان کارگر جنوبی، خیابان لبافی نژاد، پلاک ۲۶۶، طبقه دوم

همراه: ۰۹۱۹۰۸۲۲۹۷۸

مقدمه:..... ۱

فصل ۱

دعا یعنی چه و فلسفه آن چیست؟..... ۱۲

دعا در لغت:..... ۱۲

در فرهنگ فارسی معین، دعا به معنای:..... ۱۲

دعا در اصطلاح..... ۱۳

پیشینه دعا:..... ۱۵

مهم‌ترین عوامل این میل فطری و ذاتی:..... ۱۹

فلسفه دعا:..... ۱۹

فصل ۲

اهمیت و آثار دعا و نیایش از دیدگاه قرآن و روایت..... ۲۴

دعا در آینه روایات:..... ۲۷

فصل ۳

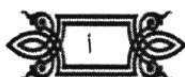
انواع دعا:..... ۳۲

دعای تشریعی..... ۳۲

دعای تکوینی:..... ۳۳

دعای تشریحی:..... ۳۵

دعا از منظری دیگر:..... ۳۶

- ۳۶ - خواسته‌های امور محال:
- ۳۸ - دعا برای برآورده شدن درخواست‌ها و نیازهای معنوی و امور متعالی:
- ۴۵ آثار و فواید دعا و نیایش
- ۴۵ - پر کردن خلأ فطری
- ۴۵ - ارتباط با قدرت نامحدود
- ۴۷ - خداباوری
- ۴۹ - خودشناسی

فصل ۴

- ۵۴ نقش دعا در تربیت انسان
- ۵۴ ۱- نقش دعا در تربیت اخلاقی
- ۵۵ مرحله اول:
- ۵۶ مرحله دوم:
- ۵۶ دوری از رذایل و صفات ناپسند
- ۵۷ - کسب فضل و صفات مطلوب
- ۵۸ ۲- نقش دعا در تربیت اجتماعی
- ۵۹ - دعا برای غیر:
- ۶۰ - دعای همگانی (وحدت دعا)
- ۶۱ ۳- نقش دعا در تربیت عاطفی
- ۶۲ اما عواطف و احساسات انسان در دعا بر چند قسم است:
- ۶۳ - ابراز محبت نسبت به خلق خدا (مخلوقات)

- الف) بندگان خاصّ الهی (أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ) ۶۳
- ب) دعای برای بندگان عام خدا ۶۴
- نقش دعا در تربیت جسمانی ۶۴
- طب معنوی دارای دو بعد است: ۶۷

فصل ۵

- شبّهات موجود حول دعا و نیایش ۷۴
- آیا دعا و استجاب دعا با قانون مشیّت و اراده خداوند در تضاد است؟ ۷۵
- انواع و معانی قضا و قدر ۷۹
- قضا و قدر از منظر دیگر: ۸۱
- قضا و قدر حتمی ۸۱
- قضا و قدر غیر حتمی (معلق) ۸۱
- اگر شب قدر مقدرات تعیین می‌گردد، پس تلاش و اختیار انسان در آینده چه معنا و مفهومی دارد؟ ۸۴
- آیا دعا کردن با مقام رضا و تسلیم منافات ندارد؟ ۸۶
- شرایط و آداب دعا و نیایش ۹۱
- الف) آداب قبل از دعا: ۹۱
- عوامل اعتقادی (ایمانی) قبل از دعا: ۹۱
- عوامل عملی و رفتاری قبل از دعا: ۹۲
- آداب باطنی قبل از دعا: ۹۲
- آداب ظاهری قبل از دعا: ۹۲

ب) آداب دعا هنگام دعا: ۹۲

ج) آداب دعا بعد از دعا: ۹۳

فصل ۶

شرایط و استجاب دعا ۹۶

چگونه دعا کنیم تا مستجاب شود؟ ۹۶

۱- شرایط و آداب دعا و نیایش قبل از دعا ۹۷

عوامل اعتقادی (ایمانی) قبل از دعا ۹۷

۱-۱- ارزش دعای خود را کم و اندک و کوچک بشمارد: ۹۸

۱-۲- حسن ظن به اجابت خدا داشته باشد: ۹۹

۱-۳- مخالف نبودن با سنن تکوین و تشریع ۹۹

۱-۴- قبل از گرفتاری دعا کند ۱۰۰

۱-۵- اعتقاد به اینکه نیت خیرخواهانه و خوب زودتر مستجاب می شود: ۱۰۰

۱-۶- اعتقاد به اصرار و استمرار در دعا: ۱۰۱

۱-۷- ایمان داشته باشد که دعا جای کار و کوشش را نمی گیرد: ۱۰۲

۱-۸- ایمان و یقین به اینکه خداوند هرگز خلاف وعده عمل نمی کند: ۱۰۴

سه حالت در استجاب دعا: ۱۰۵

سه حالت در عدم استجاب دعا ۱۰۶

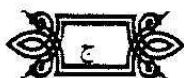
عوامل عملی و رفتاری قبل از دعا: ۱۱۰

الف- آداب باطنی (اخلاق عملی) دعاکننده: ۱۱۰

تزکیه نفس از رذایل اخلاقی ۱۱۵

- انجام عمل صالح و نیک ۱۱۹
- طهارت باطن (حلال بودن روزی) ۱۲۰
- ستم کردن به مردم و کمک به ستمکاران ۱۲۳
- حقّ الناس مانع از استجاب دعا ۱۲۵
- حدود و موارد حقّ الناس ۱۲۶
- احترام به مال مردم ۱۲۶
- احترام به جان مردم ۱۲۶
- حفظ آبروی دیگران و احترام به آنان ۱۲۷
- فریب دنیا نخوردن ۱۲۸
- ظلم و نافرمانی به والدین ۱۳۲
- منت نگذاشتن بر خلق ۱۳۳
- غفلت از یاد خدا ۱۳۵
- قطع صلہ رحم ۱۳۷
- سه نمونه از روش‌های صلہ رحم و حمایت از خویشاوندان: ۱۳۸
- توصیه به حق (معروف) و توصیه به صبر (منکر) ۱۴۰
- راهکارهای عملی امر به معروف و نهی از منکر: ۱۴۱
- ۱- شیوه عملی: ۱۴۲
- ۲- احترام به شخصیت افراد: ۱۴۲
- ۳- ارشاد تدریجی: ۱۴۲
- ۴- نرم‌خویی و محبت: ۱۴۳

- ۵- تشویق به ارزش‌ها: ۱۴۲
- ۶- ایجاد فضای امر و نهی: ۱۴۳
- دوری از مُسکرات، مواد افیونی و اسباب لهُو و لعب ۱۴۵
- لغو و لعب و لهُو ۱۴۷
- معنای لعب و لهُو: ۱۴۹
- مصدق‌های «لهُو و لعب»: ۱۵۰
- بی‌اعتنایی به نماز (تسلیم انسان عصیانگر) ۱۵۱
- ب- آداب ظاهری قبل از دعا: ۱۵۵
- ۲- شرایط و آداب (هنگام دعا): ۱۵۷
- ۱-۲- احضار نیت: ۱۵۷
- ۲-۲- توجّه خاص: ۱۵۸
- ۲-۳- معرفت کسی که از او سؤال می‌کند: ۱۵۹
- ۲-۴- انصاف در سؤال: ۱۶۱
- ۲-۵- توسّل (شفیع خواستن): ۱۶۱
- ۲-۶- تضرع و گریستن: ۱۶۲
- ۲-۷- پیراستن دل: ۱۶۳
- ۲-۸- در حین دعا، کار و عملی که فقط برای رضای خدا انجام داده‌اید؛ به یاد آورید: ۱۶۳
- ۲-۹- اعتراف و استغفار از گناهان: ۱۶۴
- ۲-۱۰- اجماع دعا کردن: ۱۶۵
- ۲-۱۱- ناچیز دانستن نیازها و کوچک نشمردن دعا: ۱۶۶

مقدمه:

دعا و نیایش پهنایی به وسعت قلمرو بشریت دارد؛ همین گستردگی سبب شده تا از روش‌های متنوعی در ارتباط با خالق خود برخوردار باشد.

یکی از زیباترین جلوه‌های ارتباط انسان با معبودش «دعا» و «نیایش» یا گفتگو با خداوند است. رابطه تکوینی و فقر ذاتی انسان و فطرت خداجویی، او را نیازمند ارتباطی اختیاری با خداوند داشته است.

این ارتباط که دربردارنده گفتگو با خدا است؛ می‌تواند پاسخی به همان فطرت خداجویی او باشد و نیاز ذاتی‌اش را در مرتبه اختیاری تأمین کند؛ گفتگو با خداوند می‌تواند شکل‌ها و شیوه‌های گوناگون داشته باشد، همگی «دعا و نیایش» نام دارند.

همه ادیان الهی طبق فطرت انسانی به دعا و نیایش که از مهم‌ترین جنبه‌های فرهنگ دینی است؛ توجه دارند. در قرآن مجید به «دعا» توجه خاص شده است؛ بخشی از آیات قرآن «دعا» هستند؛ که از زبان انبیاء و فرشتگان و صالحان بیان شده است. در آموزه‌های دینی و عرفانی در ادبیات و در بسیاری از دیگر شاخه‌های دانش و معرفت بشری از آن سخن رفته است. اهمیت «دعا» چندان است که لفظ «دعا» و مشتقاتش ۲۰۰ بار در قرآن مجید به کار رفته است و خداوند امر صریح فرموده که دعا کنید تا پاسختان دهم. دعا تنها یک وظیفه شرعی محض نیست؛ بلکه یک نیاز ضروری برای آرامش روح انسان و پر کردن خلأ روانی اوست. انسان به وسیله دعا

کردن به منبع کمال و قدرت لایزال بی‌همتا متصل می‌شود. چون انسان موجودی نیازمند و محتاج از لحظه تولد تا پایان مرگ در تمام مراحل زندگی مادی و معنوی مطلقاً محتاج و نیازمند به درگاه حضرت بی‌نیاز است.

"او" قادر است و انسان، ضعیف و محتاج. "او" عالم است و انسان، جاهل، "او" غنی است و انسان، فقیر. پس، باید در تمام امور و لحظات و زندگی متوجه خدا بود و نیازهای مادی و معنوی خود را از او خواست.

«يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ»^۱ ای مردم شما به خداوند نیازمند هستید و خدای متعال بی‌نیاز و شایسته ستایش؛

فقر و خست به درکابت آدم رحمی
که بدو ای تو ام نیست دست آویز

«حافظ»

پس بهترین وسیله‌ای که می‌توان نیازمندی‌های خود را به وسیله آن از خدا طلب کرد؛ دعا و درخواست از اوست. خداوند دری و راهی به نام دعا و نیایش به روی بندگانش گشوده تا بر این اساس تمام نیازهای معقول بشر را تأمین کند و به

بندگاناش فرموده است: «وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ»^۱ مرا بخوانید تا اجابت کنم شما را.

این درخواست شامل هر نوع نیاز می‌شود. تا آنجا که به حضرت موسی (ع) فرمود: ای موسی! هر آنچه می‌خواهی حتی علف گوسفندت و نمک طعامت را از من بخواه. و به کسانی که دچار یأس و نومیدی شده‌اند؛ اخطار داده است؛ که می‌آدا به جز خدا از دیگری درخواست و یا به غیر از من امید داشته باشی.^۲ چون خداوند قادر و غنی مطلق است و هر آنچه غیر از اوست نیازمند و ضعیف باید همه خواسته‌هایمان از خدا باشد. به فرموده امام صادق (ع): دعا کلید بخشش خداوند و وسیله رسیدن هر حاجت است.^۳

دعا ندای فطرت و بهترین وسیله برای ارتباط با آفریدگار است. در دعا روح آدمی اوج می‌گیرد و تا ملکوت اعلیٰ پرواز می‌کند. دعا سبب تذهیب نفس است و اضطراب و التهاب را تبدیل به آرامش و اطمینان می‌کند و نیز آدمی را در مقابل شرایط و حوادث، محکم و استوار ساخته و او را به قدرت بی‌کران هستی نزدیک می‌کند. دعای اسلامی تجلی نیاز و عشق است. دعای شیعه مشتمل بر سه بعد فقر، نیاز و احساس عارفانه و عاشقانه و خودآگاهی و آموزش عقیدتی، سیاسی، ایدئولوژیک است.

^۱ غافر، آیه ۶۰

^۲ شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، قم، آل البیت، ۱۴۰۷ ق. ج ۷، ص ۳۲.

^۳ اصول کافی، ج ۲، ص ۴۷.